

Sant-Ilie este ziua de celebrare a zeului solar (Sant-Ilie) la data 20 iulie, considerata a fi mijlocul sezonului pastoral. Sant-Ilie, ca si San-George si Samedru, este o divinitate populara care a preluat numele si data celebrarii de la un sfant crestin - Sfantul Prooroc Iile. In Panteonul romanesc Sant-Ilie este o divinitate a Soarelui si a focului, identificata cu Helios din mitologia greaca si cu Gebeleizis din mitologia geto-daca.

Ca divinitate solara si meteorologica, Sant-Ilie provoaca tunete, trazenete, ploi torentiale si incendii, leaga si dezleaga ploile, hotaraste unde si cand sa bata grindina.

In perioada sa pamanteana Ilie a savarsit pacate, cel mai mare fiind uciderea parintilor sai la indemnul diavolului, pacate pe care le-a ispasit in moduri diferite si din aceasta cauza Dumnezeu l-a iertat, l-a trecut in randul sfintilor si l-a urcat la cer intr-o trasura cu roti de foc trasa de doi sau de patru cai albi inaripati. In cer, Sant-Ilie cutreiera norii, fulgera si trasneste dracii cu biciul sau de foc pentru a-i pedepsi pentru raul pe care i l-au pricinuit. Si, pentru ca dracii inspaimantati se ascund pe pamant prin arbori, pe sub streasina caselor, in turlele bisericilor si chiar in trupul unor animale, Sant-Ilie trasneste naprasnic pentru a nu-i scapa nici unul dintre ei.

Ca divinitate populara a Soarelui si a focului, Sant-Ilie este atestat prin numeroase traditii, mai ales in mediile pastoresti.

In ajunul acestei zile, fetele se duceau noaptea pe ogoarele semanate cu canepa (canepisti), se dezbracau si, goale, se tavaleau prin cultura, apoi se imbracau si se intorceau acasa. Daca, in noaptea dinspre Sant-Ilie, visau canepa verde era semn ca se vor marita cu flacai tineri si frumosi iar daca visau canepa uscata se zicea ca se vor marita cu oameni batrani.

In dimineata acestei zile se culegeau plante de leac, in special busuiocul, ce erau puse la uscat in podurile caselor, sub stresini sau in camari. Tot acum se culegeau si plantele intrebuintate la vraji si farmece.

Femeile duceau in aceasta zi busuioc la biserica pentru a fi sfintit dupa care, intoarse acasa, il puneau pe foc iar cenusa rezultata o foloseau in scopuri terapeutice atunci cand copiii lor faceau bube in gura.

Nu era voie sa se consume mere pana la 20 iulie si nici nu era voie ca aceste fructe sa se bata unul de altul, pentru a nu bate grindina, obicei pastrat si astazi. In aceasta zi, merele (fructele lui Sant-Ilie) se duc la biserica pentru a fi sfintite, crezandu-se ca numai in acest mod ele vor deveni mere de aur pe lumea cealalta.

De Sfantul Ilie, romanii isi aminteau si de sufletele mortilor, in special de sufletele copiilor morti. Femeile chemau copii straini sub un mar, pe care il scuturau ca sa dea de pomana merele cazute. Astfel, se considera ca mortii se veselesc.

Scenariul ritual de renovare a timpului, specific tuturor marilor sarbatori calendaristice, cuprinde si practici de pomenire a mortilor. Bisericile sunt pline, acum, cu bucate pentru pomenirea mortilor (Mosii de Sant-Ilie), iar la casele gospodariilor se organizeaza praznice mari.

Se credea si se mai crede si astazi ca daca tuna de Sant-Ilie, toate alunele vor seca iar fructele din livezi vor avea viermi.

Acum, la sate, apicultorii recoltau mierea de albine, operatie numita "retezatul stupilor". Recoltarea mierii se facea numai de catre barbati curati trupeste si sufleteste, imbracati in haine de sarbatoare, ajutati de catre un copil, femeile neavand voie sa intre in stupina. Dupa recoltarea mierii, cei din casa, impreuna cu rudele si vecinii invitati la acest moment festiv, gustau din mierea noua si se cinsteau cu tuica indulcita cu miere. Masa festiva avea menirea de a asigura belsugul apiculturilor si de a apara stupii de furtul manei si se transforma intr-o adevarata petrecere cu cantec si joc. Era nevoie de multa atentie, ca la aceasta masa sa nu fie prezenti cei ce stiau sa faca farmece si vraji, caci mierea furata in astfel de zile mari "e mai cu putere la farmecele si vrajile lor".

Sant-Ilie marcheaza miezul verii pastorale, data cand le era permis ciobanilor sa coboare in sate, pentru prima data dupa urcarea oilor la stana. Cu aceasta ocazie, ciobanii tineri sau chiar cei maturi aduceau in dar iubitelor sau sotiilor lor furci de lemn pentru tors, lucrate cu multa migala.

In vechime, se obisnuia ca in aceasta zi sa se organizeze intalniri ale comunitatilor satesti de pe ambii versanti ai Carpatilor (numite nedei), se organizau targuri de Sant-Ilie, iarmaroace si balciuri, unele pastrate pana in zilele noastre. In cadrul acestor manifestari, ce durau mai multe zile si erau considerate a fi bune prilejuri de cunoastere pentru tineri, atmosfera era insufletita de muzica si se facea comert cu produse pastorale, instrumentar casnic, unelte si produse agricole.

Pentru tinutul sucevean este demn de amintit renumitul balci de Sant-Ilie de la Falticeni, balci care, din anul 1814, in urma hrisovului lui Scarlat Voda Calimach, era al doilea ca marime din Europa, dupa cel de la Leipzig. Cu doua-trei saptamani inainte de 20 iulie, pe strazile Falticeniului incepea sa se adune mozaic de lume si se auzeau strigatele si chemarile negustorilor rostite in polona, rusa, letona, ceha, germana, maghiara, turca sau araba. La balciul organizat cu aceasta ocazie ("Comedia din deal") veneau artisti de circ - acrobati, iluzionisti, inghititori de sabii, motociclisti ce evoluau la zidul si globul curajului - soseau parcuri de animale salbatice, erau montate scrancioburi de diverse forme si marimi, erau aduse teatre de papusi, roata norocului si multe alte atractii pentru curiosii adunati "pe deal". Treptat, iarmarocul de la Falticeni, ca de altfel multe alte manifestari traditionale, si-a pierdut importanta, astazi incercandu-se revigorarea lui in cadrul Festivalului folcloric "Sezatoarea".